

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref: Vår ref: 2012/57081-3   Arkivkode: 008   Dato: 17.01.2013

NOU 2012: 15 Politikk for likestilling

1 Innledning

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets (BLD) brev av 12. oktober 2012 om *NOU 2012: 15 Politikk for likestilling*. Bufdir mener at utvalget har gjort en grundig og god jobb, og vi støtter i all hovedsak utvalgets forslag.

Bufdir mener det er viktig å lese vårt hørings svar til denne utredningen i sammenheng med Bufdirs hørings svar til *NOU 2011: 18 Struktur for likestilling* av 6. mars 2012.

1.2. Generelle merknader

I utvalgets mandat er likestilling avgrenset til å omhandle likestilling mellom kjønn sett i et livsløps-, klasse- og etnisitetsperspektiv. Utvalget mener at ved å se på diskrimineringsgrunnlagene med kjønn som overordnet perspektiv vil man kunne arbeide systematisk med disse problemstillingene og bidra til måloppnåelse i en helhetlig likestillings- og diskrimineringspolitikk.

Bufdir savner en bredere drøfting der flere av diskrimineringsgrunnlagene i større grad ble inkludert i utredningen. Videre hvordan ulike diskrimineringsgrunnlag samvirker (interseksjonalitet). Vi viser eksempelvis til Fafos rapport fra 2012 «Usynlig eller selvlysende – om å være LHBT med funksjonsnedsettelse.»

I Regjeringens handlingsplan *Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transepersoner (2009-2012)* er likebehandling av transepersoner synliggjort, og den nye diskrimineringsloven som er varslet i 2013 vil innbefatte både seksuell orientering og kjønnsidentitet. Dette er en naturlig konsekvens av at

likestilling mellom kjønnene også må inkludere de som ikke kan, eller ønsker å defineres som kvinner eller menn. Vi savner en analyse av hvilke diskrimineringsutfordringer vi står overfor på dette feltet, og for mulige tiltak, i utredningen.

Barn som en særskilt gruppe kunne blitt bedre ivaretatt i utredningen. Bufdir understreker i den forbindelse viktigheten av et gjennomført livsløpsperspektiv. I utredningen drøftes betydningen av å ha et likestillingsfokus på barn og unge i barnehage, skole og utdanning med fokus på de unges framtidige muligheter i forhold til utdanningsvalg, yrke mv. Det er også viktig at det løftes frem at barn og unge har behov for beskyttelse mot seksuell trakassering og diskriminering i oppveksten.

Utredningen gir en grundig fremstilling rundt temaet vold og trakassering. Vi vil understreke behovet for å utvikle et godt hjelpetilbud også for voldsutsatte menn. Det er ikke gitt at hjelpetilbudene som er utviklet, hovedsakelig rettet mot og benyttet av kvinner, er godt nok tilpasset menns behov. Etter vår oppfatning er det behov for mer kunnskap om hvilke hjelpebehov voldsutsatte menn har.

I tråd med mandatet vektlegger ikke utredningen internasjonalt likestillingsarbeid, men peker i stedet særlig på regionale og lokale utfordringer i norsk sammenheng. Det påpekes at imidlertid «... de viktigste føringene i utviklingen av diskrimineringsvernet i Norge er internasjonale.» (utredningen, side 27). Vi vil understreke at kunnskap om den internasjonale utviklingen både gir oss viktig informasjon om nye problemstillinger som kan være relevante i Norge, samtidig som vi vil kunne få gode erfaringer, praksis og tiltak fra andre land.

Vi støtter utvalgets forslag om at det etableres et kontaktutvalg mellom de sentrale myndighetene og likestillingsorganisasjoner. Bufdir slutter seg også til utvalgets forslag om at det opprettes et forum for likestilling i arbeidslivet mellom BLD og partene i arbeidslivet. Et overordnet mål for forumet vil være å bidra til oppfølging av aktivitets- og redegjøringsplikten i diskrimineringslovgivningen.

Vi støtter at LDO skal kartlegge og analysere egne klage- og veiledningsaker og at det får en plikt til å innhente opplysninger fra partene om hvorvidt og hvordan saken er løst. Samtidig får partene en plikt til å gi slike opplysninger.

Det er foreslått at LDO og likestillings- og diskrimineringsnemnda (LDN) får ansvar for å håndheve trakasseringsbestemmelsen i likestillingsloven. Bufdir er enig i utvalgets forslag om å endre likestillingsloven § 8 a femte ledd. Bufdir støtter også at LDN får myndighet til å tilkjenne oppreisning i saker om diskriminering. For mange som føler seg diskriminert vil terskelen for å anvende rettsapparatet være høy. Det er tidkrevende og vil medføre høye kostnader. En klage til LDO som kan håndteres raskt, vil øke rettsbeskyttelsen til fornærmede.

Bufdir er enig i at skyldkravet for oppreisning senkes fra grov uaktsomhet til uaktsom for kjønnsdiskriminering utenfor arbeidslivet. Lovendringen bør nedfelles i likestillingsloven § 17 og ikke i skadeerstatningsloven § 3-5. Dette vil være i tråd med de øvrige diskrimineringslovene, jf. diskrimineringsloven § 14 første ledd og tilgjengelighetsloven § 17 første ledd.

Vi støtter at LDN skal få myndighet til å overprøve andre myndigheters enkeltvedtak når vedtaket er truffet i egenskap av å være i arbeidsgiver. I dag har LDN kun uttalelsesrett. Unntatt fra dette er vedtak truffet av Kongen eller departementene (dvs. enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 bokstav b og c). Bufdir ser ingen grunn til at andre myndigheters utøvelse i egenskap av å være arbeidsgiver skal være unntatt diskrimineringsbestemmelsene.

Bufdir deler utvalgets forslag om at det innvilges fri rettshjelp, uten krav til behovsprøving i saker der klager har fått medhold av LDN og LDN anbefaler fri rettshjelp. Dette vil være et viktig tiltak for å øke rettssikkerheten i slike saker.

2 Hoveddel

Under følger Bufdirs innspill og kommentarer til utvalgets innsatsområder.

2.1. Folkestyre

Bufdir velger å ikke kommentere kapittelet om «Folkestyre».

2.2. Valgfrihet

16.3.2. Program for frie utdanningsvalg

Bufdir støtter en landsdekkende pedagogisk satsning på likestilling. Med hensyn til kompetansehevingstiltak i lærerutdanningene, bør satsningen også rettes inn mot andre utdanninger for barn og unge, for eksempel barnevern og andre sosialfaglige utdanninger.

Vi deler utvalgets forslag om at det etableres et ressursmiljø for å styrke arbeidet med likestilling i førskole- og lærerutdanning og i læremidler. Det er viktig at et slikt ressursmiljø knyttes til et fagdirektorat for likestilling og også samarbeider tett med Utdanningsdirektoratet, som har ansvaret for utviklingen av barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Sentrale elementer i satsningen vil være kompetansehevingstiltak rettet mot ansatte i barnehage og grunnopplæring, styrking av likestillingsperspektivet i rådgivningen i skolen generelt og i faget utdanningsvalg spesielt, og mentorordninger i videreopplæring innenfor sterkt kjønnssegregerte fag. Vi ønsker å påpeke at arbeidet må ses helhetlig og også inkludere de ulike diskrimineringsgrunnlagene eksempelvis diskriminering av personer med minoritetsbakgrunn, personer med nedsatt funksjonsevne og LHBT-personer.

Bufdir er enig i tiltaket om likestillingsstipend hvor man prøver å rekruttere et underrepresentert kjønn til bestemte utdanninger. Vi støtter også at Kunnskapsdepartementet etablerer en mer systematisk og målrettet bruk av ordningen med kjønnspoeng. Departementet bør gjennomgå hvilke fag som oppfyller kriteriene for suksess og jevnlig revidere bestemmelsene om bruk av kjønnspoeng. Om mulig bør det også foretas (anonymiserte) undersøkelser for å følge med på utviklingen av hvordan personer med

etnisk minoritetsbakgrunn, personer med nedsatt funksjonsevne og LHBT-personer er representert i utdanninger og i arbeidslivet.

16.3.3. Trepartsavtale for likestilling i arbeidslivet

Vi støtter opprettelsen av en trepartsavtale i arbeidslivet. Den skal ta mønster etter IA-avtalen som i hovedsak sikrer et inkluderende arbeidsliv for personer som av helsemessige eller andre årsaker har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet eller stå i arbeid. En likestillingsavtale vil både ha et bredere formål og et flerdimensjonalt perspektiv. Virksomheter som frivillig deltar i trepartsavtalen vil få økonomiske fordeler, faglig veiledning og oppfølging fra myndighetene. De vil også få fritak fra redegjørelsesplikten i diskrimineringslovene. Det er foreslått en egen tilskuddordning til likestillingsarbeid på virksomhetsnivå. Dette synes vi er en interessant ide. I tillegg skal virksomheter som inngår likestillingsavtale få egen kontaktperson som skal støtte og veilede virksomhetene, begge deler som funksjoner under et direktorat med ansvar for likestilling.

2.3. Fordeling

16.4.2. Rettferdig foreldre pengeordning

Buudir støtter at fedre gis selvstendig rett til uttak av foreldrepenger og omfang av foreldrepenger basert på egen stillingsandel. Forslaget innebærer at gjeldende aktivitetskrav for mor når far tar ut foreldrepenger ut over fedrekvoten, bortfaller. Buudir støtter også tredelt foreldrepermisjon og krav om minst 2 G for en av foreldrene uten opptjent poeng i folketrygden. Buudir påpeker at samfunnet er under endring og at det må ses hen til de situasjonene hvor «kjernefamilien» består av stemor, medmor, stedfar og medfar. Her kan ulike løsninger velges ved å ta hensyn til hvor barnet bor for det meste av tiden eller dersom «foreldrene» har avtalt lik omsorgsrett for barnet at foreldrepermisjonen fordeles *pro rata* mellom de som har omsorg for barnet.

Engangsstønaden har stått stille i mange år. Vi mener at engangsstønaden må heves slik at den reflekterer dagens prisutvikling. Buudir støtter at selv om vilkårene for rett til overgangsstønad etter folketrygden (lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd) § 15-18 vedrørende kravet til yrkesrettet aktivitet ikke er oppfylt, bør det likevel gis overgangsstønad dersom den enslige moren eller faren, som har behov for det, ikke har fått et tilfredsstillende kvalifiseringstilbud. Formålet med overgangsstønaden «er å sikre inntekt for medlemmer som har aleneomsorg for barn, og å gi disse medlemmene midlertidig hjelp til selvhjelp slik at de kan bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid,» jf. § 15-1. Vi støtter videre en lovfestet rett til å kunne ta ut inntil 10 dagers permisjon med lønn for omsorg av nærstående.

2.4. Sårbarhet

16.5.2. Program for forebygging av seksuell trakassering.

Buudir slutter seg til anbefalingen om programsatsing for forebygging og bekjempelse av seksuell trakassering i skolen. Buudir mener imidlertid at målgruppen for satsingen bør inkludere elever på

barneskolen i tillegg til ungdomsskoletrinnet - og videregående trinn. Vi mener at jo tidligere dette holdningsskape arbeid settes i gang, jo større er sannsynligheten for at arbeidet blir virkningsfullt. Bufdir støtter også anbefalingen om at arbeidet mot seksuell trakassering eksplisitt forankres i opplæringsloven.

Nesten fire av ti homofile menn oppga å ha vært utsatt for vold de mente hadde sammenheng med deres seksuelle orientering¹, samt at de land som følger med på hatvold mot transpersoner rapporterer om at situasjonen er ytterligere mer alvorlig for denne gruppen (Transrespect versus Transfobia-rapporten)². Det er grunn til å tro at dette også gjelder Norge. Bufdir mener derfor det må vurderes hvordan unge menn som utsettes for vold kan inkluderes i program for forebygging av seksuell trakassering.

16.5.3 Lovfesting av tilbud om overgrepsmottak

I kapittel 14 drøftes vold og overgrep mot barn, både i form av direkte overgrep, men også barns erfaringer som vitne til vold og overgrep. Det henvises til at vold og overgrep i barndoms- og ungdomstid øker risiko for psykiske problemer (med henvisning til Stefansen og Mossige 2007). Barneperspektivet gjenspeiles imidlertid ikke i kapittel 16 under anbefalingene om lovfesting av tilbud om overgrepsmottak. Perspektivet og fokuset på barns utsatthet og behov for beskyttelse bør beskrives eksplisitt i anbefalingene. Bufdir viser i den forbindelse til Barnehusevalueringen 2012³.

3 Avsluttende merknader

Utvalget har fremmet mange gode forslag og tiltak. Flere av forslagene i NOU 2012: 15 er tenkt lagt til et nytt direktorat for likestilling, som etter vår oppfatning bør bygge på eksisterende struktur og tillegges Bufdir.

Bufdir er allerede i dag et fagorgan på likestillings- og ikke-diskrimineringsfeltet og besitter god fagkunnskap på funksjonshemmetområdet og på LHBT-området (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner). Vi har utarbeidet, og følger opp en egen kompetanseplan for kjønnslikestillingsfeltet, et område vi ser frem til å jobbe ytterligere med fremover.

En viktig forutsetning for å følge opp forslagene fra «Skjeieutvalget» og andre oppdrag som naturlig faller inn under Bufdirs ansvarsområde på kjønnslikestillingsfeltet, er at det avsettes tilstrekkelige ressurser. Vi viser til *Prop. 1 S (2012-2013) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2013*, der det foreslås å tilføre 3 millioner kroner for å styrke direktoratets arbeid med

---

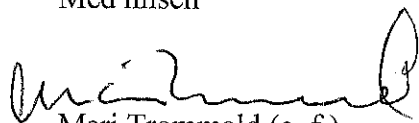
¹ Hegna, Kristinn, Kristian, Hans W., Moseng, Moseng, Bera Ulstein, *Levekår og livkvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn (1999)*, Oslo: NOVA Rapport 1-99

² Balzer, Carsten, Hutta, Jan Simon Hutta, Adrián, Tamara, Hyndal, Peter, Stryker, Susan, *Transrespect versus Transphobia Worldwide (2012)*, European Union: Transgender Europe

³ Bakketeig, Elisiv, Berg, Mette, Myklebust, Trond, Stefansen, Kari (2012) *Barnehusevalueringen 2012: Delrapport 1: Barnehusmodellens implikasjoner for politiets arbeid med fokus på dommeravhør og rettsmedisinsk undersøkelse*, Oslo: PHS Forskning og Bakketeig, Elisiv, Gundersen, Tonje, Stefansen, Kari (2012) *Barnehusevalueringen 2012: Delrapport 2: En undersøkelse blant barn og pårørende, jurister og politifolk, samt ledere og ansatte*, Oslo: NOVA Rapport 9/12

kjønnslikestilling. For å kunne følge opp forslagene og andre oppdrag vil det på sikt være nødvendig at det avsettes ytterligere ressurser.

Med hilsen

Mari Trommald (e. f.)
direktør

Helga Fastrup Ervik
avdelingsdirektør